

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์ :

“ราค — ความยินดีพอใจ, ราคะ”

ราค อ่านแบบภาษาบาลีว่า รา - คะ เขียนเป็นไทยได้ว่า ราคะ หมายถึง ความยินดีพอใจ ซึ่งเป็นคำที่สอนให้เข้าใจถึงสภาพธรรมที่มีจริงในชีวิตประจำวัน ภาษาไทยนิยมแปลว่า ความกำหนด คือ ความติดข้องยินดีพอใจ ติดข้องในสิ่งนั้นๆ ไม่ว่าจะติดข้องในอะไรก็ตาม ว่าโดยสภาพธรรมแล้ว ได้แก่ โลกเจตสิก นั้นเอง ตราบใดที่ยังไม่ได้ดับจนหมดสิ้น เมื่อได้เหตุได้ปัจจัย ราคะหรือโลภะ ก็ย่อมเกิดขึ้นทำกิจหน้าที่ ไม่ใช่เราแต่เป็นธรรมเกิดขึ้นทำกิจ ราคะเมื่อเกิดขึ้น ก็ไม่สละซึ่งสิ่งนั้น ไม่ปล่อยให้เป็นกุศลเลย ความดีเกิดไม่ได้เลยในขณะที่ราคะเกิดขึ้นทำกิจหน้าที่

ข้อความในพระอภิธรรมปิฎก ธรรมสังคณีปกรณ์ แสดงถึงความเป็นจริงของความติดข้องยินดีพอใจไว้ดังนี้

โลภะ มีในสมัยนั้น เป็นไฉน? การโลภ กิริยาที่โลภ ความโลภ การกำหนดนัก กิริยาที่กำหนดนัก ความกำหนด ความเพ่งเล็ง อกุศลมูลคือโลภะ ในสมัยนั้น อันใด นี้ชื่อว่าโลภะมีในสมัยนั้น.

ข้อความในพระสุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย ดิกนิบาต เกสปุตตสูตร แสดงถึงโทษของความติดข้องยินดีพอใจไว้ ดังนี้

พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสถามชนชาวกาลามะว่า “ท่านจะสำคัญความนั้นเป็นไฉน โลภะความอยากได้ เมื่อเกิดขึ้นในภายในของบุรุษ ย่อมเกิดขึ้นเพื่อประโยชน์ หรือว่าเพื่อสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์?”

ชนชาวกาลามะกราบทูลว่า “โลภะนั้น ย่อมเกิดขึ้นเพื่อสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์ พระพุทธเจ้าข้า”

พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสถามต่อไปว่า “บุรุษผู้โลภแล้ว อันความโลภครอบงำแล้ว มีใจอันความโลภยึดไว้รอบแล้ว ฆ่าสัตว์มีชีวิตบ้าง ถือเอาสิ่งของที่เจ้าของไม่ให้แล้วบ้าง ถึงภรรยาผู้อื่นบ้าง พุดเท็จบ้าง ชักชวนผู้อื่นให้เป็นอย่างนั้นบ้าง สิ่งใดเป็นไปเพื่อสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์ เป็นไปเพื่อทุกข์แก่ผู้อื่นนั้นสิ้นกาลนาน บุคคลผู้โลภแล้วย่อมชักชวนผู้อื่นในสิ่งนั้น อันนี้จริงหรือไม่?”

ชนชาวกาลามะกราบทูลว่า “ข้อนี้ จริงอย่างนั้น พระพุทธเจ้าข้า”

พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงเป็นความจริง เตือนให้เข้าใจความจริงในชีวิตประจำวันทุกประการ เพราะชีวิตประจำวันเป็นธรรม ทุกขณะของชีวิตไม่พ้นไปจากธรรม แต่ก็**ไม่รู้ว่าเป็นธรรม จนกว่าจะได้ฟังพระธรรม** แม้แต่ราคะก็เช่นเดียวกัน เป็นความติดข้อง ความยินดี

ความกำหนดยินดี ไม่ได้มุ่งหมายถึงเพียงราคาอย่างที่คนไทยเข้าใจ เพราะกว้างกว่านั้น แม้ยินดีในดอกไม้สวย ในกลิ่นหอม ในอาหารอร่อย เป็นต้น ก็เรียกว่าราคา จะเห็นได้ว่าสิ่งใดที่มีราคามาก สิ่งนั้นก็เป็​น​เร​ื่อ​ง​ว​ั​ต​ร​า​ค​ะ ความยินดีว่ามีมากแค่ไหน ราคาจึงเป็นสภาพธรรมที่มีจริง เป็นความติดข้อง ยินดีพอใจ ซึ่งเป็นอกุศลธรรมประการหนึ่ง ไม่ว่าจะติดข้องในอะไร หรือเกิดกับใครก็ตามว่าโดยสภาพธรรมแล้ว ก็คือ โลกเจตสิก (สภาพธรรมที่เกิดประกอบพร้อมกับจิต คือความติดข้อง ยินดีพอใจ) ราคาไม่เปลี่ยนแปลงลักษณะเป็นอย่างอื่นไปได้ เกิดเมื่อใดก็ผูกพันไว้กับสิ่งนั้น ผูกพันไว้ไม่ให้จิตเป็นกุศล และผูกพันไว้ในสังสารวัฏฏ์ ไม่ให้ออกไปจากสังสารวัฏฏ์ ไม่ทำให้พ้นจากการเวียนว่ายตายเกิดได้เลย ราคาซึ่งเป็​น​ความ​ยิ​น​ดี​พ​อ​จ​อ​ย​ั​น​นั​้​มี​ห​ล​า​ย​ร​ะ​ด​บ​ขั​น​ ก​ล​่า​ว​ค​ือ​ มี​ทັ​ง​ร​ะ​ด​บ​ที่​เกิ​ด​ขิ​น​เป็​น​ป​ก​ติ​ใน​ชี​วิ​ต​ป​ระ​จํา​ว​น​ และ​ที่​มี​กําลัง​ม​าก​ห​ร​ือ​เกิ​น​ป​ระ​มา​ณ​ ถึง​ขั​น​ส​่ง​อ​อ​ก​มา​เป็​น​ท​ุ​จ​ริ​ต​ก​ร​ม​ป​ระ​ก​า​ร​ต​่า​ง​ๆ เช่น ลั​ก​ษ​ณ​ี​ข​อง​ผู้​อ​ื่น​ เป็​น​ต​้น

แม้บุคคลผู้ที่สละอาคารถือเรือนออกบวชเป็นพระภิกษุ ถ้าหากว่าเป็นเพียงเพราะอยากบวช นั้นก็ไม่พ้นจากราคาความติดข้องยินดีพอใจแล้ว และเป็นความติดข้องที่มีกำลังด้วย เนื่องจากว่าไม่ได้ขัดเกลากิเลสซึ่งเป็นเครื่องเศร้าหมองของจิตเลย ประพฤติผิดพระวินัยที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้ ซึ่งเป็นโทษกับตนเองเท่านั้น เช่น รับเงินรับทอง ย่อมไม่พ้นจากราคาแน่ เพราะต้องการแน่ๆ ติดข้องแน่ๆ จึงรับ เป็นความติดข้องที่มีกำลังอย่างชัดเจน เพราะเหตุว่าสละเพศคฤหัสถ์สู่เพศบรรพชิต ตามพระวินัยบัญญัติที่จะขัดเกลากิเลส โดยการศึกษาธรรมให้เข้าใจ ขัดเกลากิเลสโดยต้องประพฤติตามธรรมวินัย แต่กลับมารับเงินและทอง ซึ่งเป็นชีวิตของคฤหัสถ์ พระภิกษุจะมามีความประพฤติดีเหมือนอย่างคฤหัสถ์ไม่ได้โดยประการทั้งปวง

บุคคลผู้ที่ฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรม สะสมความเข้าใจถูกเห็นถูกไปตามลำดับ ก็ จะเห็นความลึกซึ้ง เห็นความเหนียวแน่นของ ความยินดีพอใจ ซึ่งมีในทุกๆ วันทั้งทางตา ทางหู ทางจมูก ทางลิ้น ทางกาย ทางใจ ความพอใจในทรัพย์ ความพอใจในบุคคล ในวัตถุสิ่งของซึ่งเป็นที่รักนั้นก็ไม่ได้ลดน้อยลงเลย ในภพหนึ่งๆ ถ้าสามารถที่จะระลึกลอยไปได้ ก็ จะเห็นได้ว่าความพอใจในสัตว์บุคคล ในญาติพี่น้อง ในมิตรสหาย ในวัตถุสิ่งของซึ่งเป็นที่รัก ในอดีตชาติที่ผ่านมาๆ มาแล้ว ย่อมเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จึงควรที่จะพิจารณาโดยละเอียดว่า ความติดข้องยินดีพอใจจะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ อีกได้ไหม? ความติดข้องยินดีพอใจในวันนี้จะมาจากไหน ถ้าไม่เคยได้สะสมความติดข้องยินดีพอใจมาเลย นี่แหละคือความเหนียวแน่นของอกุศลที่ได้สะสมมาอย่างยาวนานในสังสารวัฏฏ์

จะเห็นได้ว่าราคา ซึ่งเป็นความติดข้องยินดีพอใจ ก็เป็นสภาพธรรมที่มีจริง เกิดขึ้นตามการสะสมมาของแต่ละบุคคล พอใจในรูปบ้าง พอใจในเสียงบ้าง พอใจในกลิ่นบ้าง พอใจในรสบ้าง พอใจในสิ่งที่กระทบสัมผัสกายบ้าง เป็นต้น ไม่ว่าจะเป็​น​ความ​ติ​ด​ข​อ​ง​ใน​ระ​ด​บ​ใด​ ย่อมเป็​น​สິ​ง​ที่​นํ​า​ร​ัง​เก​ย​จ​ทັ​ง​นั​้​น​ เพราะเป็​น​อ​ก​ุ​ล​ธ​ร​ม​, อ​ก​ุ​ล​ธ​ร​ม​เป็​น​ท​อ​ษ​ เป็​น​ภ​ยิ​ ไม่​นํ​า​ป​ระ​โย​ชน​์​สุ​ข​ใด​ๆ​มา​ให้​เล​ย​แม้​แต่​นั​ย

บุคคลที่ได้ฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรม อดทนที่จะศึกษา อดทนที่จะฟังพระธรรมเท่านั้น
จึงจะเห็นประโยชน์ของปัญญา ถ้าไม่มีปัญญาแล้ว การที่จะลดละคลายกิเลส มีความติดข้องยินดีพอใจ
เป็นต้นนั้น ย่อมเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ เมื่อมีความเข้าใจพระธรรมตามความเป็นจริงแล้ว ก็จะเป็น
เหตุเป็นปัจจัย ให้ระลึกถึงกิเลสของตนเอง โดยที่ค่อยๆ ชัดเกลากิเลสเพราะเห็นโทษของกิเลส
แล้วกิเลสทั้งหลายก็จะค่อยๆ คลายลง กุศลทั้งหลายก็จะค่อยๆ เจริญขึ้นตามระดับขั้นของปัญญา
ดังนั้น การที่จะลดละคลายกิเลสได้ จึงมีหนทางเดียวเท่านั้น คืออบรมเจริญปัญญา เพื่อ
ความเข้าใจถูก เห็นถูกในลักษณะของสภาพธรรมที่กำลังปรากฏตามความเป็นจริง ซึ่งจะขาด
การฟังพระธรรมศึกษาพระธรรมเป็นปกติในชีวิตประจำวันไม่ได้เลย.

ชมรมบ้านรั้วมะ มศพ. : www.dhammadhomefellowship.com, โทร . ๐๘๑-๘๓๒๐๕๗๗